

Skala percipirane pravednosti u braku¹

Konstruirala: Vera Ćubela Adorić
Priredile: Vera Ćubela Adorić i Lucija Mičić

1. Teorijska osnova

Premda se pravednost ne smatra definirajućim obilježjem bliskih veza, to ne znači da pitanja pravde i nepravde nisu relevantna i u partnerskim odnosima. Štoviše, kao što primjećuju Sprecher i Schwartz (1994), kod većine ljudi pravednost igra važnu ulogu u bliskim vezama u nekim situacijama, a kod nekih ljudi u većini situacija. Potonje dobro ilustrira često citirani nalaz Buunka i Van Yperena (1991, prema Van Yperen i Buunk, 1994) da je percipirana pravednost u vezi povezana sa zadovoljstvom vezom prvenstveno kod osoba s jakom tzv. orijentacijom na razmjenu, odnosno kod onih koje su više orijentirane na direktnu recipročnost u odnosu i zato općenito sklonije „vaganju“ vlastitih i partnerovih doprinosa i dobiti iz veze. Međutim, istraživanja pokazuju da i kod onih koji inače nisu skloni takvom „vaganju“ može doći do pomaka na ovakvu orijentaciju u slučaju da neki, normativni ili nenormativni, događaj učini salijentnim pitanje pravednosti u vezi, kao što to često biva u vezi s nejednakošću podjele kućnih i obiteljskih poslova i obveza, koja se i dodatno povećava u nekim razdobljima, npr. nakon rođenja djeteta (Ćubela Adorić, 2006). To je posebice vjerojatno ako je kvaliteta braka prije takvoga događaja bila lošija. Kao što pokazuju neka longitudinalna istraživanja (npr. Grote i Clark, 2001, prema Ćubela Adorić, 2006), u tom je slučaju veća vjerojatnost da će se partneri (posebice onaj tko je u danoj vezi „zakinut“) fokusirati na nejednakost doprinosa i dobiti, a ta percepcija nepravednosti pridonosi daljnjemu reduciranju bračnoga zadovoljstva.

Spomenuta istraživanja dobro ilustriraju fokus velikoga dijela dosadašnjih istraživanja pravednosti u partnerskim odnosima na distributivnoj pravednosti, posebice u domeni podjele kućanskih poslova i skrbi oko djece, i konkretnije, na načelu pravičnosti, odnosno proporcionalnosti ili jednakosti omjera doprinosa i dobitaka iz veze kod jednoga i drugoga partnera (usp. Reichle, 1996; Sprecher i Schwartz, 1994). Time, međutim, nisu iscrpljene sve domene, kao ni načela pravednosti. Osim što se pitanje „pravednoga balansa“ može postaviti i u vezi s razmjenom drugih resursa (poput ljubavi, pažnje, razumijevanja, privrženosti, otvorenosti ili povjerenja), istraživanja pokazuju da se veliki dio onoga što se percipira kao nepravedno u vezi s partnerom odnosi na partnerovo zanemarivanje osjećaja, potreba i želja pojedinca, neopravdano prigovaranje i optuživanje, te grubo i agresivno postupanje (Lerner i Mikula, 1994).

Prema tome pitanje pravednosti u bračnoj vezi može biti važno, posebno u nekim razdobljima razvoja veze, te značajno odrediti njezinu ukupnu kvalitetu i zadovoljstvo pojedinih partnera. Štoviše, percipirana je pravednost značajan prediktor predanosti vezi (nezavisno od zadovoljstva ili percipiranih prepreka za njezin prekid, odnosno razvod), te na taj način pridonosi i njezinu održavanju, odnosno stabilnosti (Sprecher i Schwartz, 1994). I iz perspektive raskida kao procesa, a ne događaja, percepcija pravednosti može biti vrlo važna jer ocjena da je odnos s partnerom nepravedan može poslužiti kao opravdanje za daljnje povlačenje iz veze i tako dodatno pridonijeti nestabilnosti, a u konačnici i prekidu (Sprecher i Schwartz, 1994).

Većina do sada razvijenih instrumenata za ispitivanje percipirane pravednosti odnosa s partnerom polazila je od pretpostavke da se ocjena pravednosti temelji na uspoređivanju

¹ Prikaz skale, kao i njezine dosadašnje primjene, realizirani su u sklopu projekta „Iskustva nepravde i psihološka dobrobit tijekom nekih životnih tranzicija“, koji je odobrilo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa RH (269-1301422-1493).

vlastitih i partnerovih doprinosa i dobiti iz veze („pravedni balans“). Sukladno tomu razvijeno je nekoliko mjera kod kojih se od ispitanika traži da promisli o različitim ulozima i dobitima, te procijeni gdje se u tom pogledu njegova veza nalazi (tj. koliko je općenito pravedna). Osim ovakvih, globalnih mjera (među koje spada i jedna od najčešće korištenih, *Global Measure of Equity/Inequity*, koju je konstruirala Hatfield, 1978, prema Utne, Hatfield, Traupmann i Greenberger, 1984), u nekim su istraživanjima korištene i one koje se fokusiraju na specifične domene odnosa ili resurse koje partneri razmjenjuju (npr. tzv. Traupmann-Utne-Hatfield skala; prema Utne, Hatfield, Traupmann i Greenberger, 1984). U istu skupinu spada i instrument s popisom od 144 elementa razmjene, koji su u ranije spomenutom istraživanju koristili Van Yperen i Buunk. Kod svih se ovih mjera izračunava tzv. indeks pravednosti kao kombinacija procjena koje je ispitanik dao za vlastite i partnerove doprinose ili dobiti, općenito ili u danim domenama. Važno je napomenuti da se kod mjera ovoga tipa pravednost ne tretira kao kontinuirana varijabla, nego se ispitanici na osnovi referiranoga *relativnog* doprinosa ili dobiti svrstavaju u tri kategorije: oni koji svoj odnos ocjenjuju kao pravedan, oni koji se osjećaju „zakinutima“ u odnosu na partnera („potplaćeni“) i oni koji ocjenjuju da je njihov partner „zakinutiji“ u odnosu (tzv. prenaplaćeni). Upotreba mjera ovoga tipa je, dakako, vrlo važna u istraživanjima koja se fokusiraju na pitanja u kojima smjer „disbalansa“ može imati bitnu ulogu.

Drugi tip instrumenata su mjere na kojima ispitanik direktno procjenjuje pravednost odnosa s partnerom, općenito ili u nekim aspektima njihove veze. Osim mjera koje se sastoje od samo jedne čestice, do sada je razvijen zapravo mali broj skala ovoga tipa koje bi imale zadovoljavajuće metrijske karakteristike. Takva je, primjerice, skala s 10 tvrdnji (npr. *Općenito govoreći, partner i ja jednako ulažemo u našu vezu*“ i *“Često mislim da u našu vezu ulažem više no što dobivam“*), koju su za potrebe jednog svog istraživanja konstruirali Sabatelli i Cecil-Pigo (1985, prema Sprecher i Schwartz, 1994). U ovu skupinu instrumenata spada i skala koja je prikazana u nastavku ovoga priloga. Širu, izvornu verziju skale je konstruirala 2006. prva autorica ovoga priloga. Nakon preliminarnih primjena u prigodnim uzorcima ispitanika, konačna verzija, koja je prikazana ovdje, primijenjena je u sklopu Upitnika percipirane kvalitete bračnoga odnosa (UPKBO, Čubela Adorić i Jurević, 2006, prema Jurević, 2007), zajedno s još 14 skala, namijenjenih ispitivanju percipirane kvalitete funkcioniranja braka u različitim domenama (uključujući bračnu stabilnost, tendenciju idealiziranja braka i uspješnost rješavanja bračnih konflikata, čije su mjere također prikazane u drugim prilogima u ovoj Zbirici).

2. Opis skale

Skala percipirane pravednosti u braku sadrži 11 tvrdnji koje izražavaju različite ocjene pravednosti odnosa s partnerom, uključujući pravednost međusobne podjele obveza i odgovornosti te jednakost partnera glede omjera između uloga u bračnu vezu i dobiti iz nje. Sadržaj pojedinih čestica može se vidjeti u prikazu skale na kraju ovoga priloga. Kao i ostali instrumenti u sklopu UPKBO, i ova skala ima zasebne forme za muškarce i žene. Treba uočiti da su tri tvrdnje formulirane negativno, tj. u smjeru ocjene osobne „zakinutosti“ u odnosu na partnera. Zato prije izračunavanja ukupnoga rezultata procjene koje je ispitanik dao za te tri tvrdnje treba bodovati u suprotnome smjeru od procjena koje je dao za preostalih devet tvrdnji.

Stupanj svoga (ne)slaganja s pojedinim tvrdnjama ispitanik izražava na skali procjene od 7 stupnjeva (-3 = potpuno netočno; +3 = potpuno točno). Pri bodovanju se procjene kodiraju od 1 do 7, što kod većine čestica znači da se procjena „potpuno netočno“ (-3) boduje sa 1, a procjena „potpuno točno“ (+3) sa 7 (v. ključ za bodovanje u prikazu skale na kraju ovoga priloga). Ukupan rezultat na skali određuje se kao prosječna vrijednost procjena na svim česticama, pa se teoretski raspon rezultata kreće između 1 i 7. Pritom veći rezultat ukazuje na veću percipiranu pravednost odnosa s partnerom.

Prve su primjene ove skale provedene u dvjema nezavisnim skupinama bračnih parova, u sklopu istraživanja na projektu „Iskustva nepravde i psihološka dobrobit tijekom nekih životnih tranzicija“.² U prvoj je primjeni sudjelovalo 366 ispitanika, odnosno 183 para, koji su u trenutku sudjelovanja u istraživanju u braku bili između tri i sedam godina ($M = 4,7$, $SD = 1,49$) (v. detaljnije u Ćubela Adorić, Jurević i Jurkin, 2008; Ćubela Adorić i sur., 2008; Jurević, 2007). Druga je primjena provedena u sklopu kraćega longitudinalnog istraživanja sa skupinama parova koji se nalaze u tranziciji u roditeljstvo. Ovdje prikazani rezultati temelje se na podacima prikupljenima u prvoj fazi toga istraživanja u skupini od 80 parova koji su tek čekali rođenje prvoga djeteta (3. – 7. mjesec trudnoće) te u skupini od 80 parova koji su u prethodnih 2 – 8 mjeseci postali roditelji po prvi put (v. detaljnije u Tucak Junaković, Ćubela Adorić i Nekić, 2009). Trajanje njihove bračne veze u vrijeme toga prvog ispitivanja variralo je između 1 i 11 godina. Pri regrutiranju parova se vodilo računa da parovi u tim dvjema skupinama budu izjednačeni po trajanju braka, dobi partnera, te radnome i porodiljnome statusu partnerice. Osim u ovim istraživanjima, skala je zasad primijenjena i u još jednome istraživanju odnosa kvalitete bračnoga funkcioniranja i usamljenosti u skupini od 185 žena različite dobi (Lacković-Grgin, Nekić i Penezić, 2009).

3. Psihometrijske osobine

U analizama latentne strukture ove skale, koje su u prvim dvjema primjenama provedene pod modelom zajedničkih faktora, dobivene su solucije s jednim faktorom čija je svojstvena vrijednost veća od 1. Postotak objašnjene zajedničke varijance čestica u prvoj je primjeni iznosio 40,1%, a u drugoj 40,7%. Pritom su sve čestice na skali imale značajna (,38 ili veća) zasićenja na izlučenome faktoru.

Jednodimenzionalnost skale je potvrđena i u zasebnim analizama s obzirom na spol ispitanika, te razdoblje tranzicije u roditeljstvo u kojem su se ispitanici nalazili tijekom svoga sudjelovanja u drugome istraživanju (v. detaljnije u Tucak Junaković, Ćubela Adorić i Nekić, 2009; Jurević, 2007). Postotak objašnjene varijance bio je nešto veći kod žena (prva primjena: 42,3%; druga primjena: 48,0%) nego kod muškaraca (prva primjena: 37,4%; druga primjena: 31,4%). Međutim, u svim su podskupinama zasićenja pojedinih čestica bila zadovoljavajuće visoka (tj. $> ,30$).

Rezultati provedenih analiza čestica i pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije također govore u prilog homogenosti skale. Vrijednosti nespurioznih korelacija pojedinih čestica s ukupnim rezultatom u svim su analizama bile veće od ,30 (v. detaljnije u Tucak Junaković, Ćubela Adorić i Nekić, 2009; Jurević, 2007). U skladu s tim, i vrijednosti Cronbach alpha koeficijenata u dvjema primjenama su zadovoljavajuće visoke (v. tablica 1), uključujući i podskupine ispitanika s obzirom na spol. Isto se može reći i za pouzdanost skale u podskupinama ispitanika s obzirom na razdoblje tranzicije u roditeljstvo: vrijednost alpha koeficijenta kod budućih roditelja iznosila je ,86, a u podskupini onih koji su već dobili svoje prvo dijete ,85. Lacković-Grgin, Nekić i Penezić (2009) također su izvijestili o visokoj pouzdanosti ove skale u svome istraživanju na skupini žena ($\alpha = ,93$).

U tablici 1 navedene su i prosječne vrijednosti te indeksi raspršenja dobivenih rezultata u ovim trima primjenama. Kao što se može vidjeti, aritmetičke su sredine pomaknute u smjeru većih vrijednosti, što sugerira da su ispitanici bili, u prosjeku, skloni pozitivnoj ocjeni pravednosti odnosa sa svojim partnerom. Ovaj pomak reflektira se i u nešto užem rasponu dobivenih rezultata te manjim vrijednostima standardnih devijacija rezultata u istraživanjima na mlađim parovima, prvenstveno kod muških ispitanika. No, distribucije dobivenih rezultata u tim skupinama pokazuju tendenciju odstupanja od normalne prvenstveno kod muškaraca iz prvoga

² Detaljnije o postupku regrutiranja ispitanika i prikupljanja podataka u ovim istraživanjima v. i u prilogu o Skali sklonosti idealiziranju braka u ovome izdanju.

uzorka (Kolmogorov-Smirnovljevi $d = ,118$, $p < ,05$), dok u drugome uzorku nije bilo značajnoga odstupanja niti kod budućih očeva ($d = ,115$, $p > ,20$) niti kod onih koji su to već postali ($d = ,087$, $p > ,20$). Treba uočiti da indeks raspršenja (SD) u istraživanju Lacković-Grgin i sur. (2009), u dobno heterogenoj skupini žena, upućuje na bolju osjetljivost skale u odnosu na prethodna dva uzorka. Tomu je, vjerojatno, pridonijela veća heterogenost njihova uzorka i glede trajanja bračne veze (između 1 i 45 godina). Također, u stupnju u kojem se pristranost samoselekcije odnosi i na ovaj aspekt bračnoga funkcioniranja, vjerojatno je bila izraženija u prvim dvama istraživanjima parova jer su oba partnera trebala pristati na sudjelovanje.

Sukladno ranijim nalazima o spolnim razlikama u evaluaciji pravednosti (Reichle, 1996; Sprecher i Schwartz, 1994), žene su na ovoj skali postigle u prosjeku značajno niže rezultate od muškaraca (1. primjena: $t = -3,09$, $df = 364$, $p < ,01$, Cohenov $d = ,31$; 2. primjena: $t = -2,43$, $df = 318$, $p < ,01$, Cohenov $d = ,24$). Taj se efekt pokazao još izraženijim u usporedbama unutar parova (t-test za zavisne uzorke; 1. primjena: $t = -5,335$, $df = 182$; 2. primjena: $t = -4,029$, $df = 159$, oba $p < ,001$). Također u skladu s ranijim nalazima (Grote i Clark, 2001, prema Ćubela Adorić, 2006; Reichle, 1996), efekt razdoblja tranzicije u roditeljstvo se pokazao značajnim ($F = 5,387$, $df = 1$, $p = ,02$, Cohenov $d = ,24$), pri čemu su veći rezultat na ovoj skali postigli buduća roditelji (6,0) nego oni koji su to već postali (5,8). Ovaj efekt razdoblja je bio jednako izražen kod partnera obaju spolova ($F = 0,086$, $df = 1$, $p = ,77$).

Kao što se moglo i očekivati, ni u jednoj od dosadašnjih primjena nije utvrđena značajna povezanost rezultata na ovoj skali s dobi ispitanika (svi $p > ,05$). Analize korelacija s trajanjem braka su dale donekle nekonzistentne rezultate. Naime, samo je u prvoj primjeni dobivena značajna, ali niska negativna povezanost ($r = -,15$, $p < ,01$), koja se u zasebnim analizama s obzirom na spol ispitanika pokazala značajnom zapravo samo kod muškaraca ($r = -,17$, $p < ,05$). I u drugoj se primjeni ova korelacija pokazala značajnom kod muških ispitanika, ali samo u razdoblju prije rođenja prvoga djeteta; pritom je smjer dobivene povezanosti bio pozitivan ($r = ,25$, $p < ,05$). Iako bi se o ovim različitim povezanostima moglo spekulirati, imajući u vidu razlike među ispitanim skupinama glede stadija u bračnome i obiteljskome ciklusu (posebice u terminima očekivanja te procesa i strategija bračne prilagodbe u ovim inicijalnim stadijima), za sada se, ipak, sigurnim čini samo zaključak da ova skala može biti osjetljiva na neke procese koji kod partnera (muškaraca) pridonose evaluaciji pravednosti odnosa s partnericom u različitim razdobljima bračne veze. U daljnjim bi istraživanjima s ovom skalom bilo zanimljivo provjeriti neke ranije nalaze o porastu percipirane pravednosti u kasnijim stadijima razvoja bračne veze i obiteljskoga ciklusa (posebice u razdoblju tzv. praznoga gnijezda) kao i životnoga ciklusa pojedinca (npr. odlazak u mirovinu, posebice u slučaju muškaraca) (usp. Sprecher i Schwartz, 1994).

Konačno, o konstruktnoj valjanosti ove skale govore i njezine korelacije s nekim drugim pokazateljima kvalitete bračnoga funkcioniranja općenito i u pojedinim domenama. Tako su u prvoj primjeni utvrđene značajne, umjereno visoke pozitivne korelacije sa svim subskalama UPKBO, koje su varirale u rasponu od ,43 (s ocjenom kvalitete odnosa s rodbinom) do ,80 (s ocjenom kvalitete komunikacije s partnerom) (v. detaljnije u Jurević, 2007). Značajna povezanost sa Skalom bračnoga zadovoljstva iz ovoga upitnika ($,74$, $p < ,01$) potvrđena je i u narednim dvjema primjenama (2. primjena: $r = ,68$, 3. primjena: $r = ,79$, oba $p < ,01$) (v. Tucak Junaković, Ćubela Adorić i Nekić, 2009; Lacković-Grgin, Nekić i Penezić, 2009).

Prema tome, moglo bi se zaključiti da se evaluacija pravednosti odnosa s partnerom, kako je mjeri ova skala, može koristiti i kao pokazatelj ukupne kvalitete bračnoga odnosa. Štoviše, analize profila slaganja partnera u evaluaciji bračnoga odnosa u različitim domenama sugeriraju da stupanj slaganja među partnerima u ocjeni pravednosti odnosa – premda niži nego u nekim drugim domenama (npr. intimni odnosi, roditeljstvo, prisnost) – zapravo dosljedno prati poredak tipova brakova s obzirom na opći obrazac (ne)slaganja (Ćubela Adorić, Jurević i Jurkin, 2008; Ćubela Adorić i sur., 2008). Pritom je slaganje glede pravednosti odnosa najizraženije kod parova koje karakterizira opća tendencija slaganja partnera u pozitivnoj ocjeni manje-više svih aspekata braka (tzv. vitalni tip), a najmanje kod onih koje karakterizira neslaganje u ocjeni različitih aspekata bračnoga funkcioniranja, posebice onih koja se tiču njihova uzajamnog odnosa (tzv. konflikti tip) (detaljnije o ovim tipovima v. također u Ćubela Adorić, 2006). K tome, uz bračnu stabilnost i tendenciju idealiziranja, koje također mjeri

UPKBO (v. detaljnije u priložima o tim skalama u ovome izdanju), percepcija pravednosti, mjerena ovom skalom, u prvoj je primjeni bila pozitivno povezana i s rezultatima na Upitniku bračne usklađenosti (Čubela, 2002) ($,74, p < ,01$), kao i s procjenama važnosti braka ($,29, p < ,01$) te važnosti roditeljstva ($,19, p < ,01$). Povezanost s važnošću braka potvrđena je i u istraživanju koje su proveli Lacković-Grgin i suradnici (2009). U istom je istraživanju utvrđeno da je percepcija pravednosti u braku u negativnoj vezi s tendencijom samozatamljivanja i usamljenošću, posebice s usamljenošću u ljubavi i u obitelji. No, ta veza vjerojatno reflektira povezanosti ovih varijabli s nekim drugim pokazateljima kvalitete bračnoga funkcioniranja, koji su neposrednije relevantni za iskustvo usamljenosti, poput nedostatne prisnosti i bračnoga nezadovoljstva (v. detaljnije u Lacković-Grgin i sur., 2009).

Dakako, za evaluaciju valjanosti ove skale ključno bi bilo ispitati njezinu povezanost s nekim drugim pokazateljima (percipirane) pravednosti odnosa, poput podjele kućnih poslova i obveza među partnerima te njihova zadovoljstva takvom podjelom. Te su relacije u fokusu istraživanja koje se upravo provodi u okviru projekta „Iskustva nepravde i psihološka dobrobit tijekom nekih životnih tranzicija“ pa se potencijalni korisnici ove skale, koji budu zainteresirani za dodatne informacije, mogu naknadno obratiti prvoj autorici ovoga priloga za te informacije.

Tablica 1. Osnovni deskriptivni statistici Skale percipirane pravednosti braka u trima nezavisnim primjenama: I – Jurević (2007), II – Tucak Junaković, Čubela Adorić i Nekić (2009), III – Lacković-Grgin, Nekić i Penezić (2009)

<i>Primjena</i>	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>min</i>	<i>max</i>	<i>Fergusonov delta indeks</i>	<i>SD</i>	<i>α</i>
I	cijeli uzorak: 366	5,7	2,0	7,0	,84	0,96	,87
	muškarci: 183	5,8	3,2	7,0		0,87	,86
	žene: 183	5,5	2,0	7,0		1,02	,88
II	cijeli uzorak: 320	5,9	2,5	7,0	,78	0,84	,86
	muškarci: 160	6,0	4,0	7,0		0,68	,79
	žene: 160	5,8	2,5	7,0		0,97	,89
III	žene: 185	5,0	1,0	7,0	-	1,34	,93

Napomena: Vrijednost delta indeksa u primjeni III nije izračunata zbog nedostatka relevantnih podataka o distribucijama frekvencija po pojedinim česticama.

Literatura:

- Ćubela, V. (2002). Upitnik bračne usklađenosti, U: K. Lacković-Grgin, A. Proroković, V. Ćubela i Z. Penezić (ur.). *Zbirka psihologijskih skala i upitnika, Sv. 1* (str. 83–86), Filozofski fakultet u Zadru.
- Ćubela Adorić, V. (2006). Prisni odnosi u odrasloj i starijoj dobi. U: K. Lacković-Grgin i V. Ćubela Adorić (ur.). *Odabrane teme iz psihologije odraslih* (str. 161–215). Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Ćubela Adorić, V., Jurević, J., Jurkin, M. (2008). Marital satisfaction, idealization, adjustment and stability in different types of marriage. Rad prezentiran na skupu *4th European Conference on Positive Psychology*, Rijeka, Hrvatska.
- Ćubela Adorić, V., Jurkin, M., Jurević, J., Ivoš Nikšić, E., Kamenov, Ž. (2008). Profiles of marital partners' agreement across various areas of the relationship. Rad prezentiran na skupu *XXIX International Congress of Psychology*, Berlin, Njemačka.
- Jurević, J. (2007). Obrasci slaganja među partnerima u procjeni bračnog funkcioniranja i percepcija opće kvalitete braka. *Diplomski rad*. Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru.
- Lacković-Grgin, K., Nekić, M., Penezić, Z. (2009). Usamljenost žena odrasle dobi: Uloga percipirane kvalitete bračnog odnosa i samostišavanja. *Suvremena psihologija*, 12 (1), 7–22.
- Lerner, M. J., Mikula, G. (1994). Justice in close relationships. U: M. J. Lerner i G. Mikula (ur.). *Entitlement and the affectional bond* (str. 1–9). New York: Plenum Press.
- Reichle, B. (1996). From Is to Ought and the kitchen sink: On the justice of distributions in close relationships. U: L. Montada i M. J. Lerner (ur.). *Current societal concerns about justice* (str. 103–135). New York: Plenum Press.
- Sprecher, S., Schwartz, P. (1994). Equity and balance in the exchange of contributions in close relationships. U: M. J. Lerner i G. Mikula (ur.). *Entitlement and the affectional bond* (str. 11–41). New York: Plenum Press.
- Tucak Junaković, I., Ćubela Adorić, V., Nekić, M. (2009). Neki aspekti kvalitete bračnog funkcioniranja tijekom tranzicije u roditeljstvo. Rad prezentiran na skupu *XIX. Dani Ramira i Zorana Bujasa*, Zagreb, Hrvatska.
- Utne, M. K., Hatfield, E., Traupmann, J., Greenberger, D. (1984). Equity, marital satisfaction and stability, *Journal of Social and Personal Relationships*, 1, 323–332.
- Van Yperen, N. W., Buunk, B. P. (1994). Social comparison and social exchange in marital relationships. U: M. J. Lerner i G. Mikula (ur.). *Entitlement and the affectional bond* (str. 89–115). New York: Plenum Press.

SKALA PERCIPIRANE PRAVEDNOSTI U BRAKU (*forma za žene*)

Sljedeći niz tvrdnji izražava različite ocjene pravednosti odnosa među bračnim partnerima. Pročitajte pažljivo svaku od njih i procijenite koliko je ono što tvrdnja izriče u skladu s Vašim mišljenjem i iskustvom u braku. Procjene ćete davati tako što ćete na skali od -3 do +3 zaokružiti onaj broj koji najbolje odgovara Vašemu mišljenju. Značenje pojedinih brojeva na skali je sljedeće:

-3	-2	-1	0	+1	+2	+3
potpuno netočno	uglavnom netočno	donekle netočno	niti točno, niti netočno	donekle točno	uglavnom točno	potpuno točno

1. Zadovoljna sam načinom na koji moj suprug i ja dijelimo svakodnevne obveze i odgovornosti u našem životu.	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3
2. Mislim da je moj suprug zadovoljan načinom na koji dijelimo svakodnevne obveze i odgovornosti u našem životu.	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3
3. U našem se braku oboje podjednako „odričemo“ i „žrtvujemo“.	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3
4. U našem braku nitko ne profitira na račun onoga drugog.	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3
5. Kada usporedim ono što u svoj brak ulažem i od njega dobivam s onim što u njega ulaže i od njega dobiva moj suprug, mislim da nitko od nas nije na gubitku	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3
6. Često osjećam da je preveliki dio odgovornosti za naš zajednički život na meni. ®	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3
7. Kada razmišljam o tome što od svoga braka dobivam, osjećam se donekle „zakinutom“ u odnosu na supruga. ®	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3
8. Teret obveza i odgovornosti u našem braku suprug i ja snosimo podjednako.	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3
9. Mislim da je u našem braku moj suprug „prošao bolje“ nego ja. ®	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3
10. U našem se braku oboje trudimo imati ravnopravan udio u izvršavanju svakodnevni poslova i obveza.	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3
11. Voljni smo pomoći jedno drugomu oko svakodnevni poslova i obveza u našem zajedničkom životu.	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3

Napomena: ® – čestice koje se obrnuto boduju